

MERKEZ BANKALARININ PANDEMİDE ROLÜ

28 Eylül 2021

İstanbul

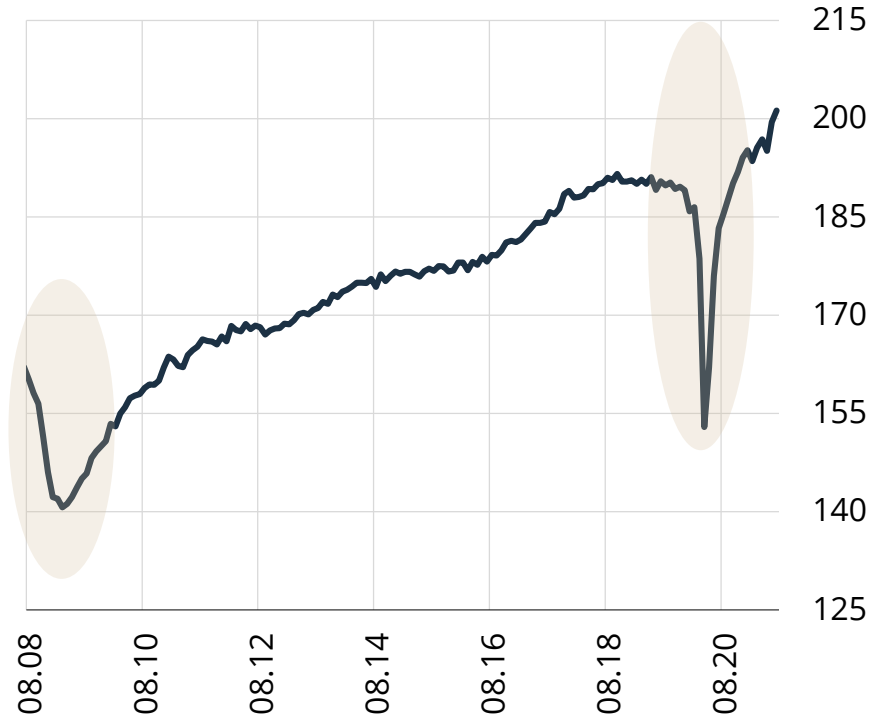
Sunum Planı

- **Salgına Karşı Küresel Politika Tepkisi**
- **Türkiye Politika Tepkisi**
- **Normalleşme Dönemi ve Enflasyon**

Küresel Sanayi Üretimi ve PMI

Salgın hastalığın dünya genelinde hızla yayılması, küresel ticaret ve iktisadi faaliyette belirgin bir yavaşlamaya neden olmuştur.

Küresel Sanayi Üretimi (Ocak 1996=100)

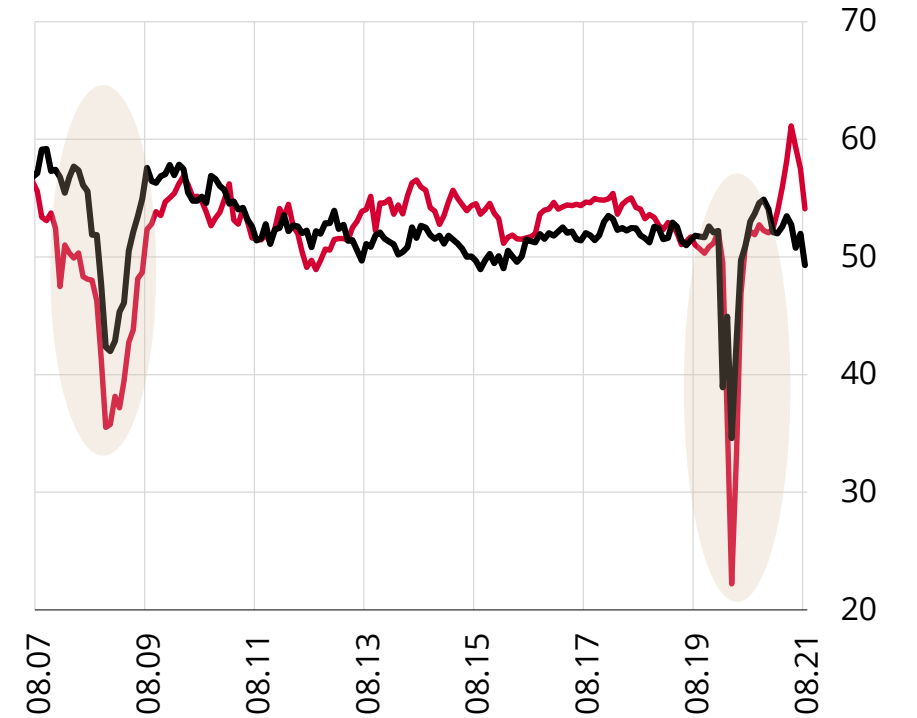

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Gözlem Tarihi: Temmuz 2021

Küresel PMI (Bileşik)

— Gelişmiş Ülkeler — Gelişmekte Olan Ülkeler

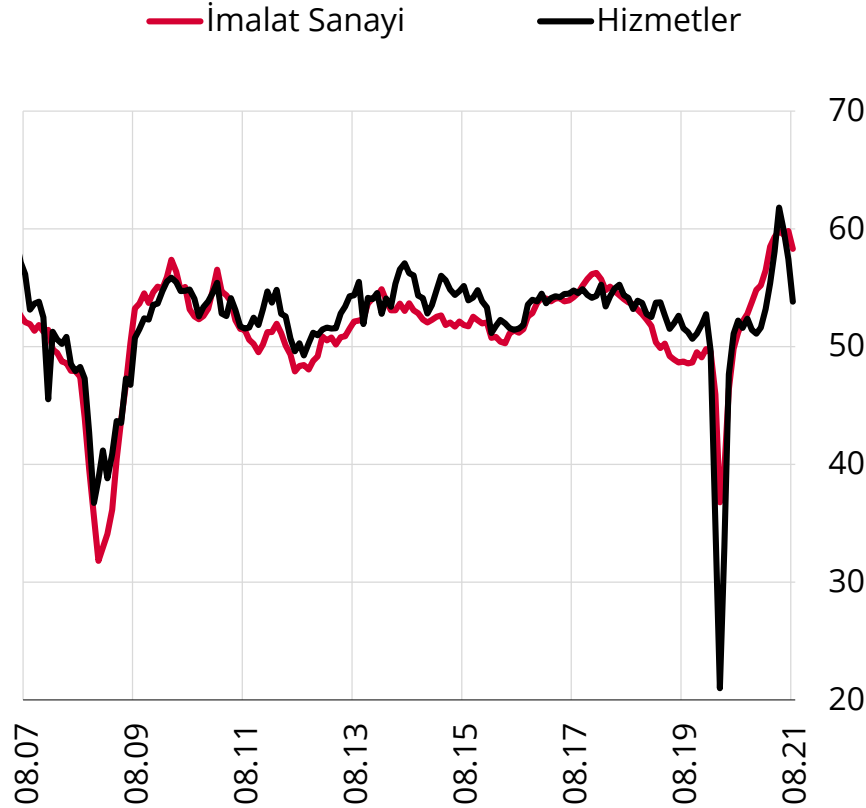
Kaynak: IHS Markit

Gözlem Tarihi: Ağustos 2021

PMI İmalat Sanayi & Hizmetler

Salgın döneminde, 2008 finansal krizinden farklı olarak, hizmetler sektörünün daha olumsuz etkilendiği görülmektedir.

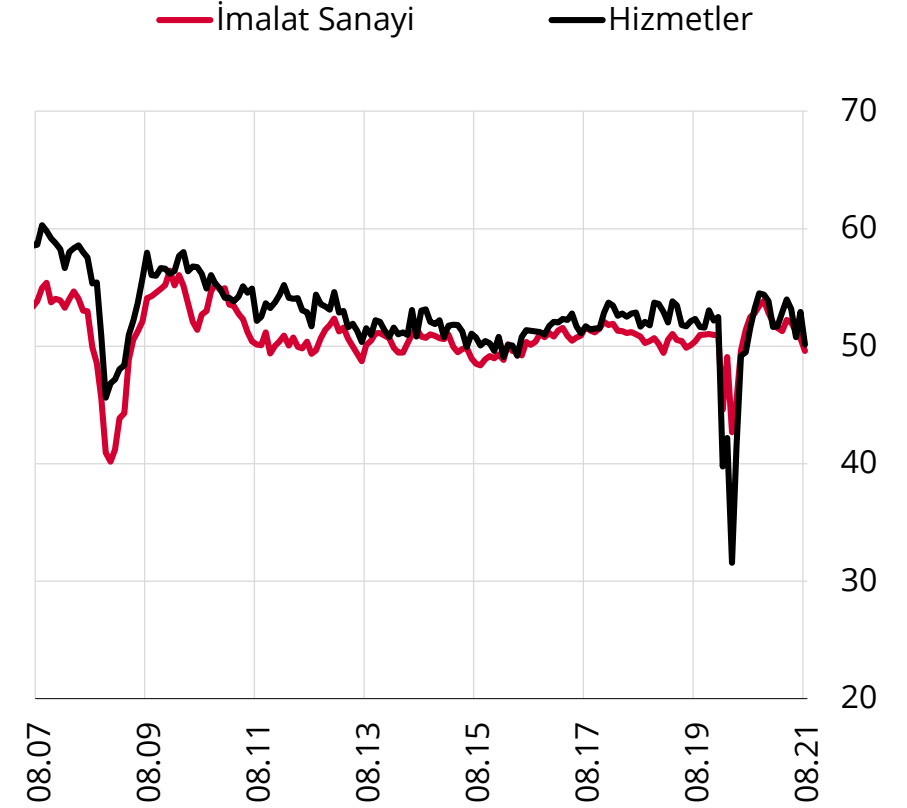
Gelişmiş Ülkeler PMI Endeksleri

Kaynak: IHS Markit

Gözlem Tarihi: Ağustos 2021

Gelişmekte Olan Ülkeler PMI Endeksleri

Kaynak: IHS Markit

Gözlem Tarihi: Ağustos 2021

Para Politikası

Para politikası adımı olarak ilk tepki, küresel ölçekte politika faizlerinin hızlı bir şekilde aşağı çekilmesi ve para politikasının gevşetilmesi olmuştur.

Seçilmiş Ülkelerde Para Politikası Adımları

Para Politikası	Euro Bölgesi	ABD	Japonya	İngiltere	Kanada	Avustralya	İsveç	Çin	Kore	Rusya	Hindistan	Endonezya	Brezilya	Türkiye
Faiz indirimi		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Tahvil alımları	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓		✓
Ek likidite desteği	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ABD doları takas anlaşmaları	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓				✓	

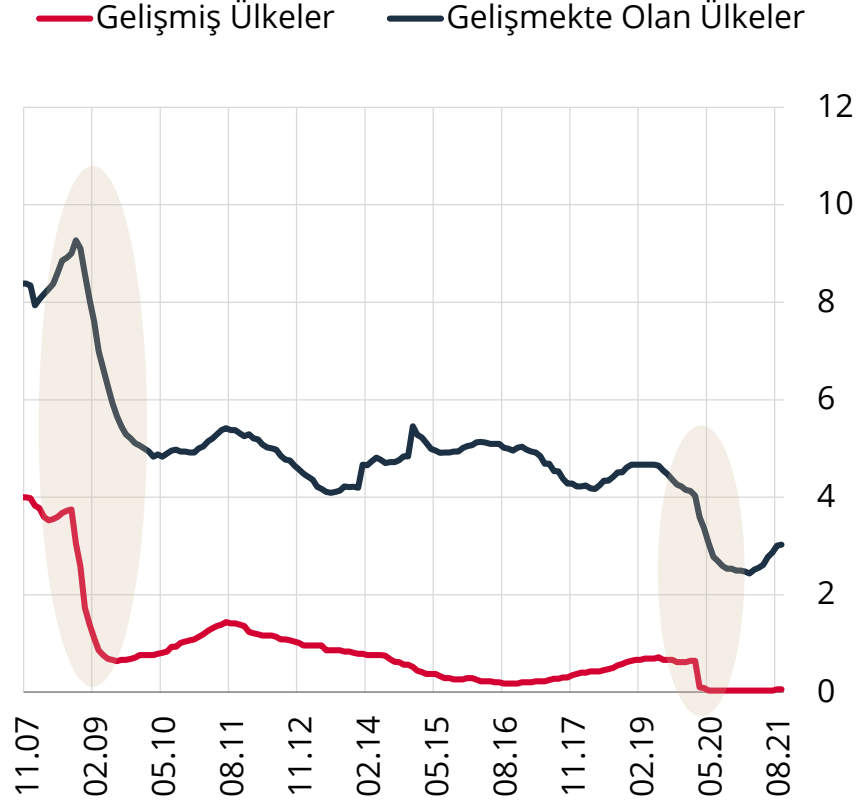
Kaynak: BIS, IMF

Gözlem tarihi: Eylül 2020

Küresel Politika Faizleri ve Gelişmiş Ülke Bilanço Büyüklükleri

Ortalama politika faizi seviyesi 2008 krizinin altına inerken, gelişmiş ülke merkez bankaları finansal kriz sonrası döneme göre daha kısa zamanda daha çok varlık alımına gitmiştir.

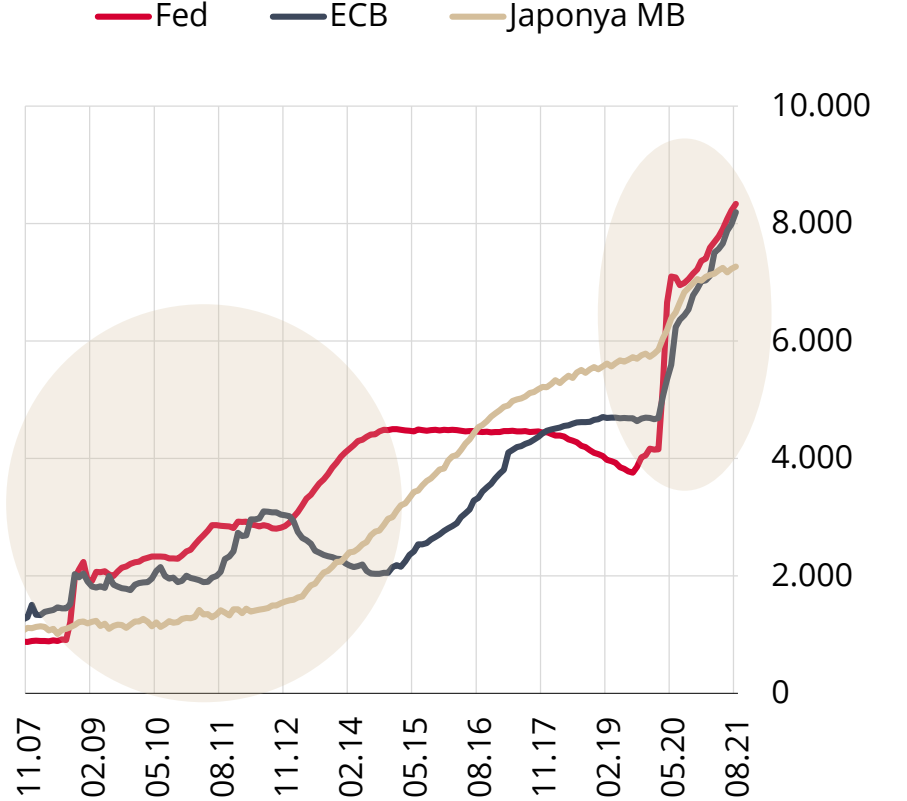
Küresel Politika Faiz Oranı (%)

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Son Gözlem: Eylül 2021

Merkez Bankaları Bilanço Büyüklüğü (Milyar USD, Milyar EUR ve 100 Milyar JPY)

Kaynak: St Louis Fed

Son Gözlem: Ağustos 2021

Finansal Politikalar

Bankacılık sektörüne likidite sağlamayı amaçlayan finansal politikalar ile hem finansal sektörün mali yapısının korunması hem de özel sektöre kredi akışının devam etmesi amaçlanmıştır.

Seçilmiş Ülkelerde Finansal Politika Adımları

Finansal Politikalar	Euro Bölgesi	ABD	Japonya	İngiltere	Kanada	Avustralya	İsveç	Çin	Kore	Rusya	Hindistan	Endonezya	Brezilya	Türkiye
Sermaye tamponları veya zorunlu karşılık	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓
Kredi yapılandırma ve ertelemeler	✓*	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓
Kredi destek programları	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓			✓

Kaynak: BIS, IMF

Gözlem tarihi: Eylül 2020

* Euro Bölgesi'nde Almanya, Avusturya, Hollanda gibi bazı ülkelerde uygulanmamıştır.

Maliye Politikası

Salgın döneminde, yeni kredi kanalları ve kredilere devlet garantileri, vergi istisna ve indirimleri ve doğrudan harcamalar gibi ana başlıklar altında incelenebilecek çok çeşitli maliye politikası adımları atılmıştır.

Maliye Politikası	ABD	Almanya	İngiltere	Fransa	İspanya	İtalya	Japonya	Çin	Avustralya	Kanada	Rusya	Hindistan	Endonezya	Kore	Türkiye
Sağlık ve sosyal harcamalar	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Altyapı harcamaları	✓														
Hanehalkına para transferi	✓						✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Krediler	✓		✓					✓				✓		✓	✓
Kredi garantileri	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Vergi indirimleri ve istisnalar	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
İşgücü piyasası destekleri	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓

Kaynak: IMF

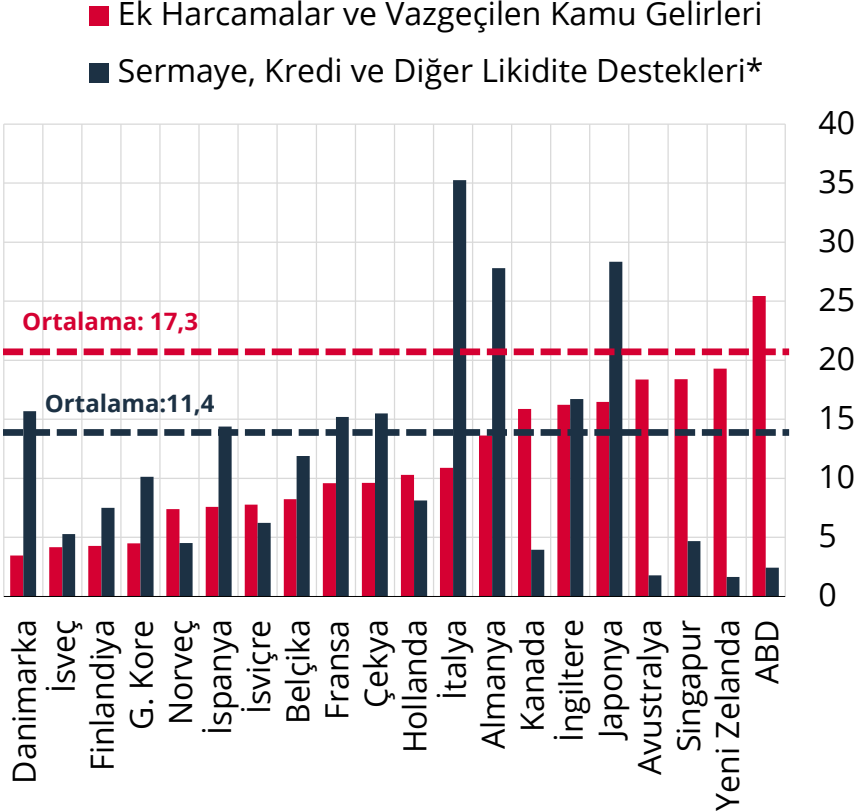
Gözlem tarihi: Eylül 2020

Seçili Ülkelerde Covid-19 Dönemi Harcamaları

Salgın döneminde ülkeler doğrudan kamu harcamaları, diğer finansal destekler ve teşviklerle ekonomilerini desteklemiştir.

Gelişmiş Ülkelerde Kamu Sektörü Destek ve Teşvikleri (% GSYH)

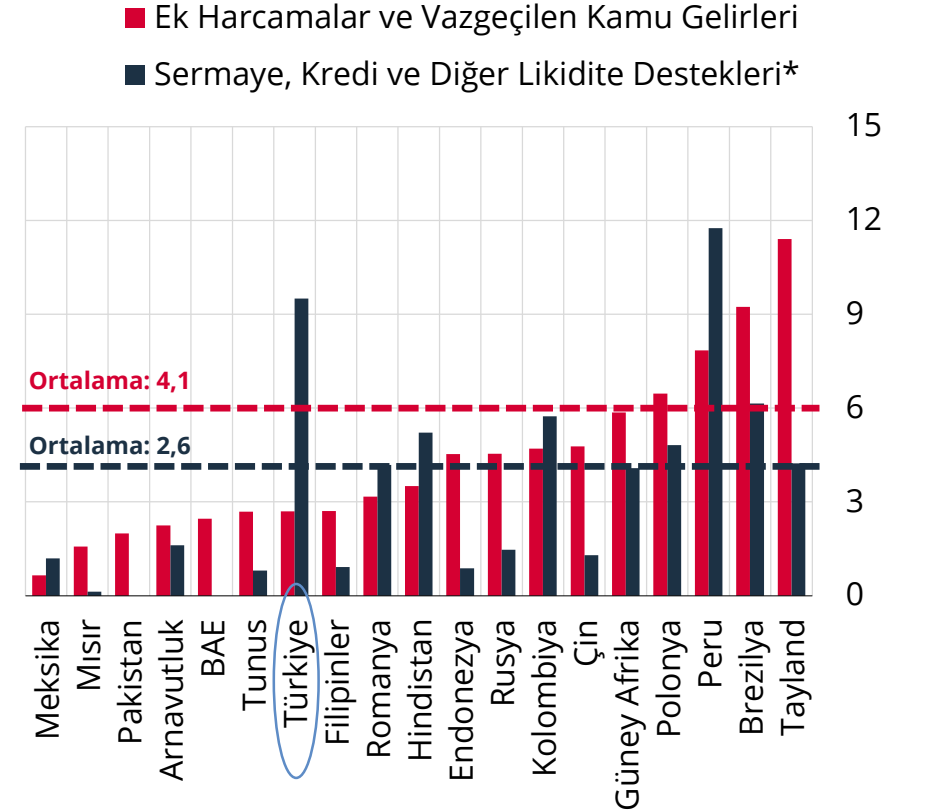

Kaynak: IMF

Son Gözlem: Temmuz 2021

* Bütçe dışı fonlar da dahil olmak üzere sermaye enjeksiyonları ve varlık alımları gibi destekleri içermektedir.

Gelişmekte Olan Ülkelerde Kamu Sektörü Destek ve Teşvikleri (% GSYH)

Kaynak: IMF

Son Gözlem: Temmuz 2021

TCMB Adımları

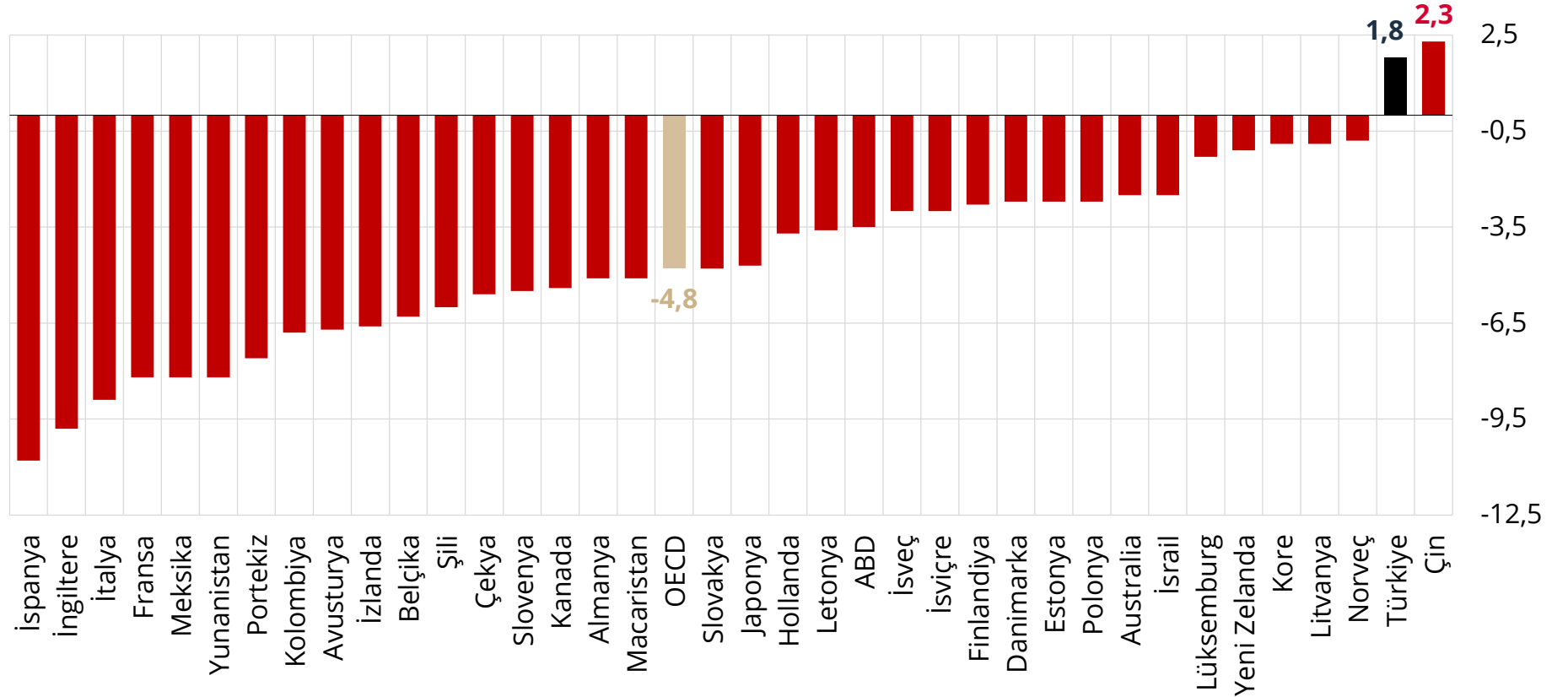
TCMB, faiz indirimlerine ek olarak kapsamlı bir önlem paketi uygulamaya koymuştur.

Ülkelere Göre Büyüme Oranları-2020 Yılı

Türkiye, OECD ülkeleri ve Çin ile birlikte değerlendirildiğinde 2020 yılında pozitif büyüme kaydeden iki ekonomiden biri olmuştur.

2020 Yılı Büyüme Oranları (%)

Kaynak: OECD

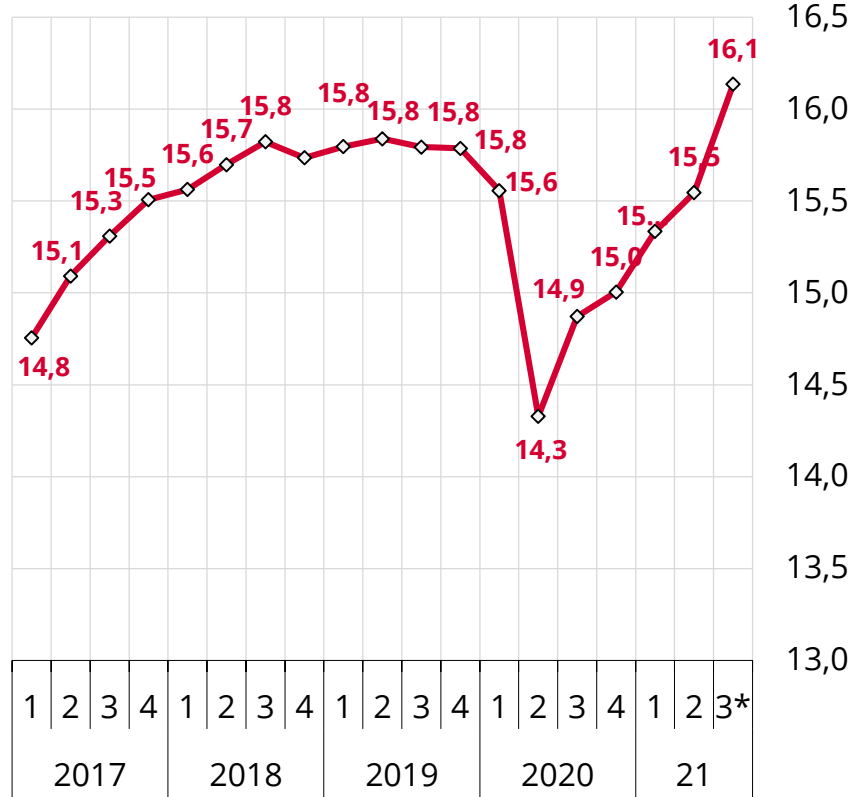
Gözlem tarihi: 2020

İstihdam

Hizmetler sektörü istihdamı daha yavaş bir toparlanma sergilerken, son dönemde güçlü bir istihdam artışı ile salgın dönemi kayıplarının telafi edildiği görülmektedir.

Olumlu dış talep görünümünün de etkisiyle sanayi istihdamı güçlü seyretmektedir.

Hizmet İstihdamı
(Mevsimsellikten Arındırılmış, Milyon Kişi)

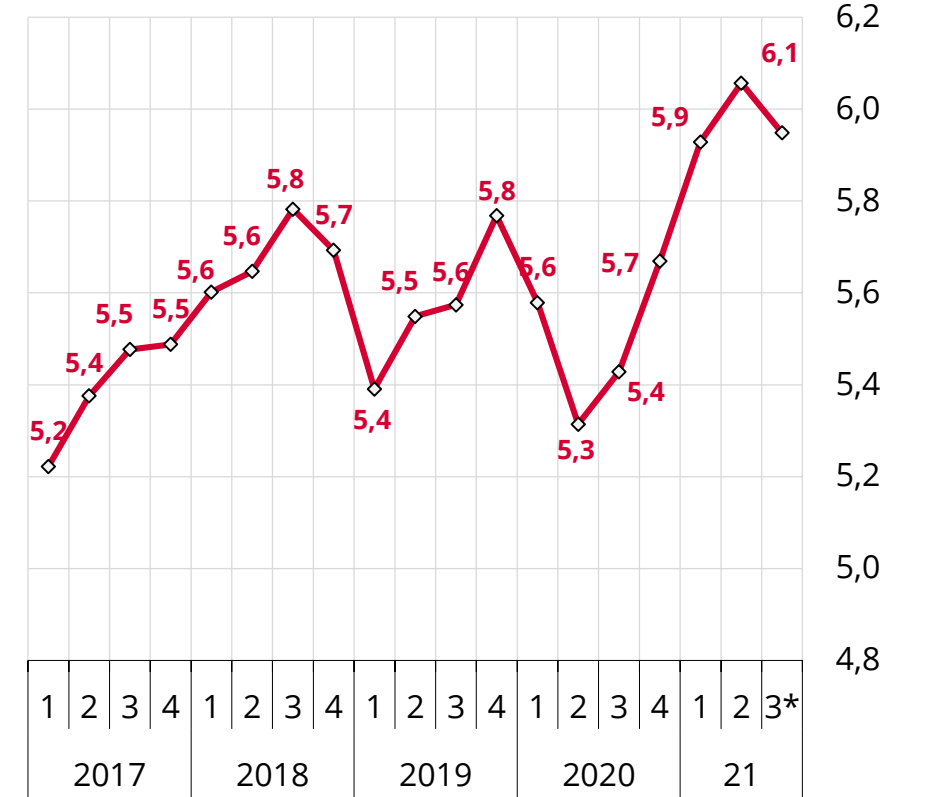

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Temmuz 2021

* 3. Çeyrek verisi Temmuz ayından kapsamaktadır.

Sanayi İstihdamı
(Mevsimsellikten Arındırılmış, Milyon Kişi)

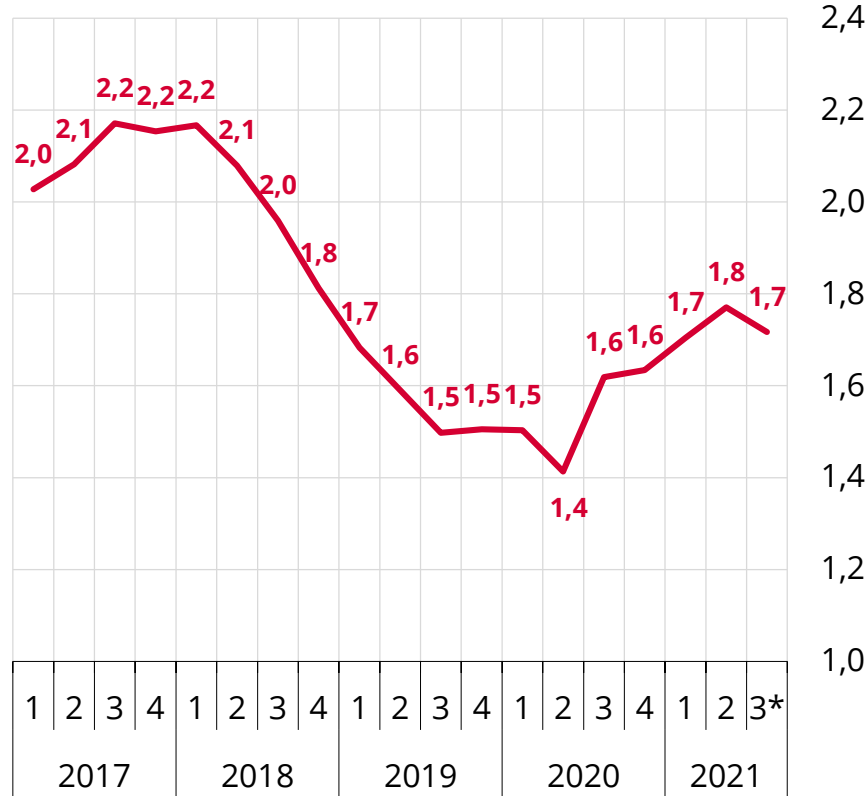
Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Temmuz 2021

İstihdam

Tarım dışı istihdam salgın öncesi düzeylerini aşmıştır.

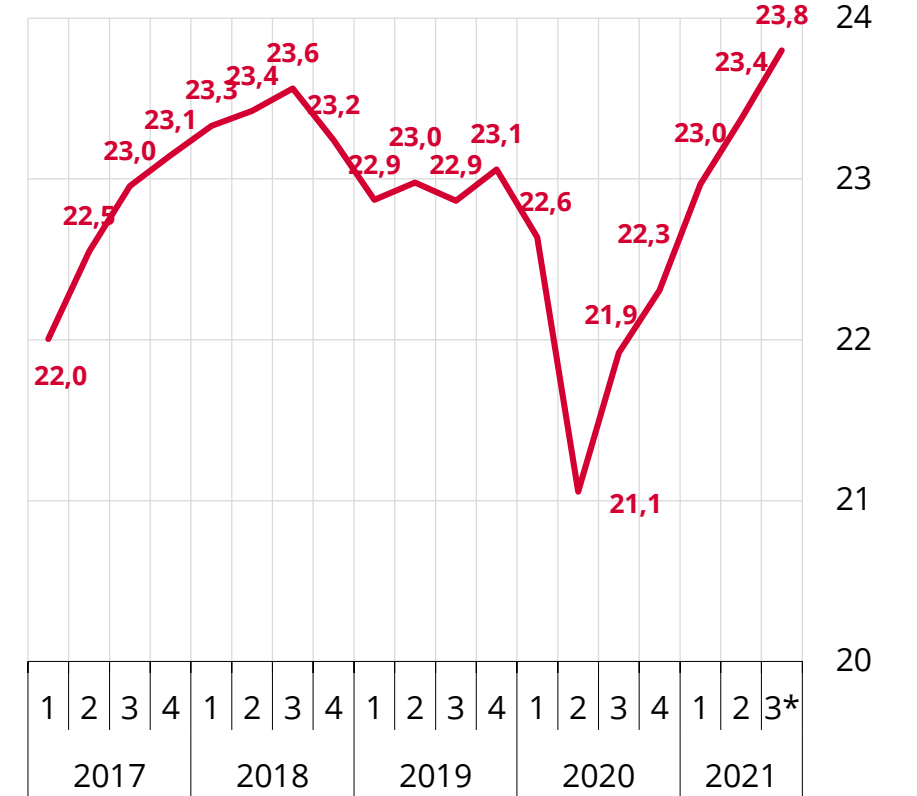
İnşaat İstihdam (Mevsimsellikten Arındırılmış, Milyon Kişi)

Kaynak: TÜİK

Son Gözlem: Temmuz 2021

Tarım Dışı İstihdamı (Mevsimsellikten Arındırılmış, Milyon Kişi)

Kaynak: TÜİK

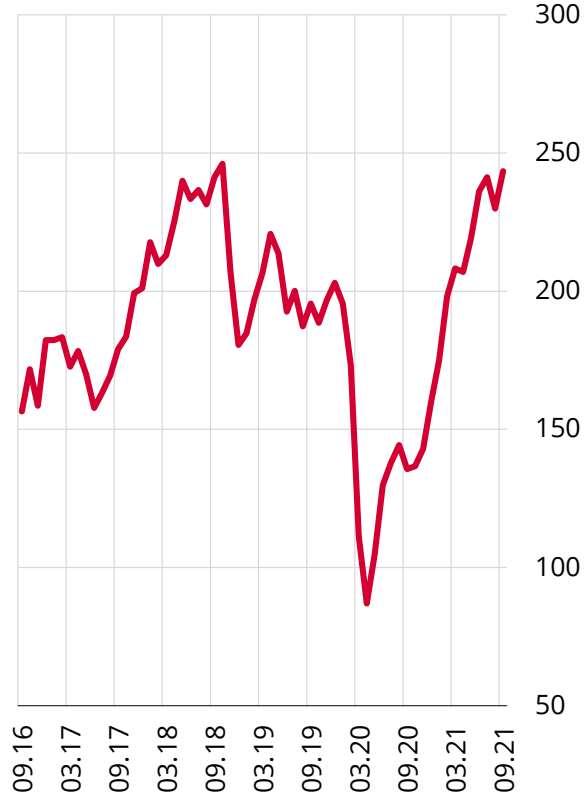
Son Gözlem: Temmuz 2021

* 3. Çeyrek verisi Temmuz ayından kapsamaktadır.

Emtia Endeksleri

Emtia fiyatları yüksek seyretmeye devam etmektedir.

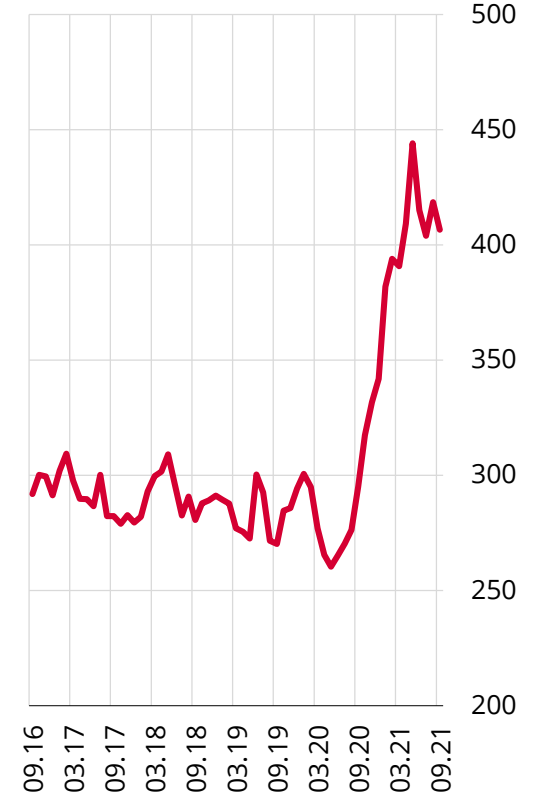
Enerji Emtia Endeksi

Endüstriyel Metaller Endeksi

Tarımsal Emtia Endeksi

Kaynak: Bloomberg

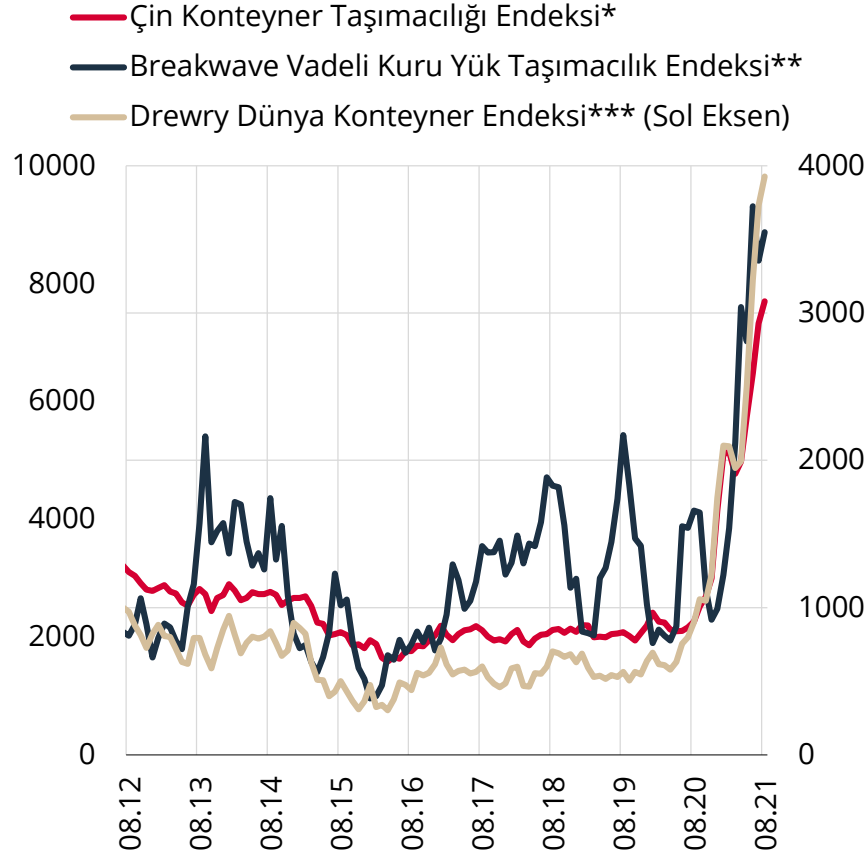
Son Gözlem: 27 Eylül 2021

Arz Kısıtları

Döviz kuru ve uluslararası emtia fiyatlarıyla ilişkilendirilen tarihsel dinamikler, üretici enflasyonundaki son dönem artışını açıklamada yetersiz kalmaktadır.

Uluslararası nakliye maliyetlerinin artması ve teslimat sürelerinin uzaması üretici fiyatlarını etkilemektedir.

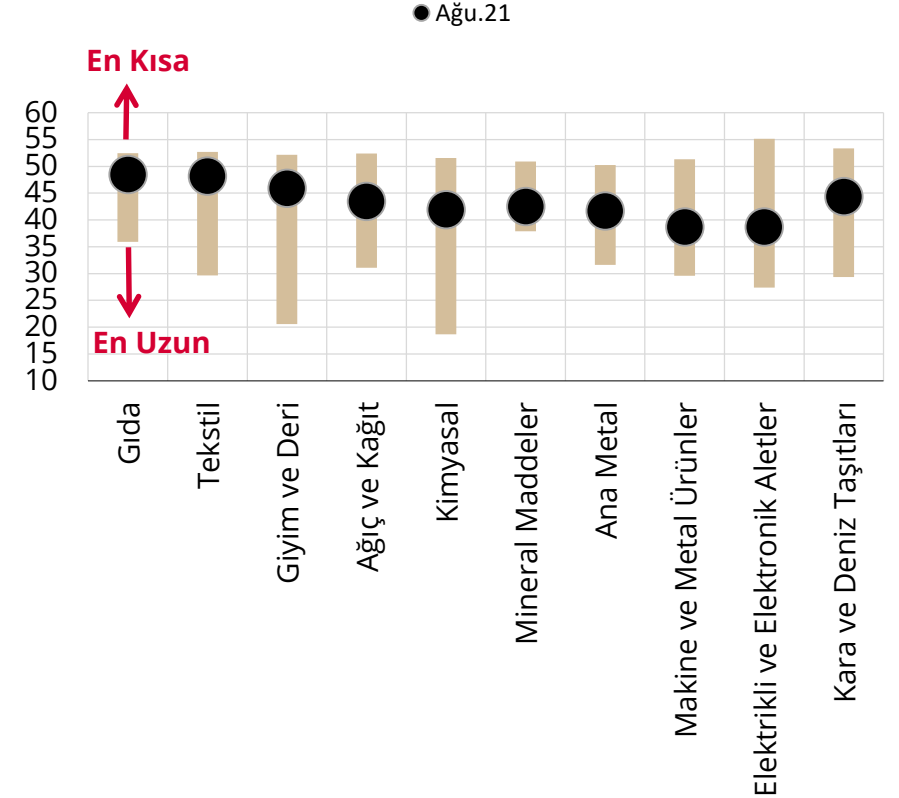
Uluslararası Nakliye Maliyetleri (ABD Doları)

Kaynak: Bloomberg

Gözlem Tarihi: Ağustos 2021

PMI Tedarikçi Teslim Süresi**** (Mevsimsellikten Arındırılmış)

Kaynak: IHS Markit

Gözlem Tarihi: Ağustos 2021

* Çin konteyner limanlarından yapılan taşımacılık için spot ve sözleşmeli navlun maliyetlerinin hacme göre ağırlıklı ortalamasından elde edilmektedir.

** Capesize, Panamax ve Supramax kuru yük taşımacılık navlun vadeli işlem sözleşmelerinin hacim-kontrat büyüklüğüne göre ağırlıklı ortalamasından elde edilmektedir.

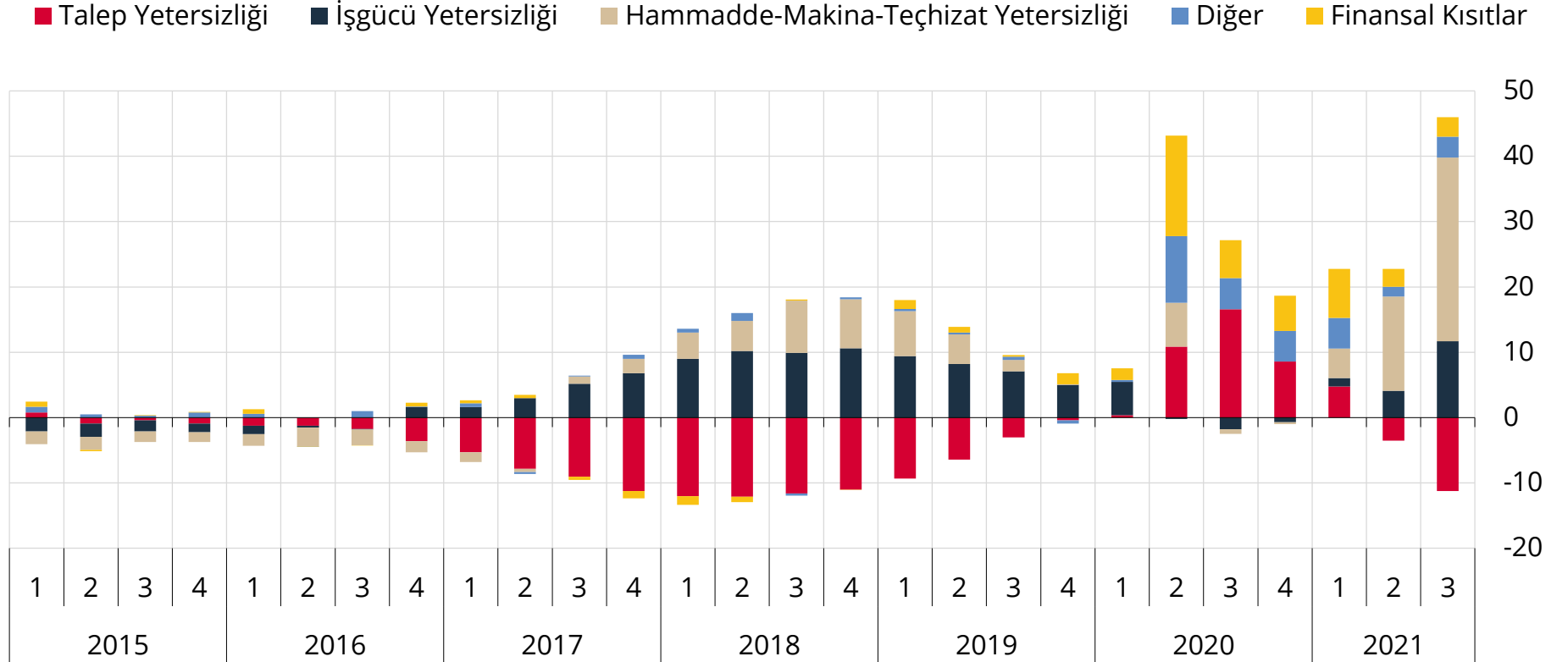
*** 8 nakliye rotasındaki ticaret hacmine göre ağırlıklandırılmış 40 ft konteyner navlun maliyeti.

**** Serinin daha düşük değerleri daha uzun teslim süresine işaret etmektedir.

Arz Kısıtları

Avrupa Bölgesi için yapılan son anketlerde arz kısıtları imalatı sınırlandıran faktörler arasında ön sıralardadır.

Avrupa Bölgesinde İmalatı Kısıtlayan Faktörler (Ankete Verilen Cevapların Uzun Dönem Ortalamalardan* Farkı,%)

Kaynak: Avrupa Komisyonu

Gözlem Tarihi: 2021Ç3

Tüketici ve Üretici Enflasyonu

Üretici ve tüketici enflasyonu arasındaki fark, son zamanlarda birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomide uzun vadeli eğilimlerin üzerinde seyretmektedir.

Gelişmiş Ekonomiler

	TÜFE (Yıllık, %)	ÜFE (Yıllık, %)
Norveç	3,4	50,1
İsveç	2,1	15,8
Kanada	4,1	15,4**
Euro Bölgesi	3,0	12,1**
Çekya	4,1	9,3
ABD	5,3	8,3
İngiltere	3,2	5,9
Japonya	-0,4	5,5
Avustralya	3,8*	2,2*
Yeni Zelanda	3,3**	2,1

Gelişmekte olan Ekonomiler

	TÜFE (Yıllık, %)	ÜFE (Yıllık, %)
Arjantin	51,4	65,8**
Türkiye	19,25	45,52
Brezilya	9,68	36,8*
Rusya	6,68	28,6
Hindistan	5,3	11,39
Meksika	5,59	6,43**
Macaristan	4,9	14,8**
G, Afrika	4,9	7,1**
Polonya	5,5	9,5
Filipinler	4,9	-1,5**
Romanya	5,25	13,96**
Şili	4,8	28,7
Kolombiya	4,44	17,6
Malezya	2,0	11,7**
Endonezya	1,59	2,72**
Tayland	-0,02	4,9
Çin	0,8	9,5

Kaynak: Bloomberg

* İlgili enflasyon verisi Haziran gerçekleşmesidir.

** İlgili enflasyon verisi Temmuz gerçekleşmesidir.

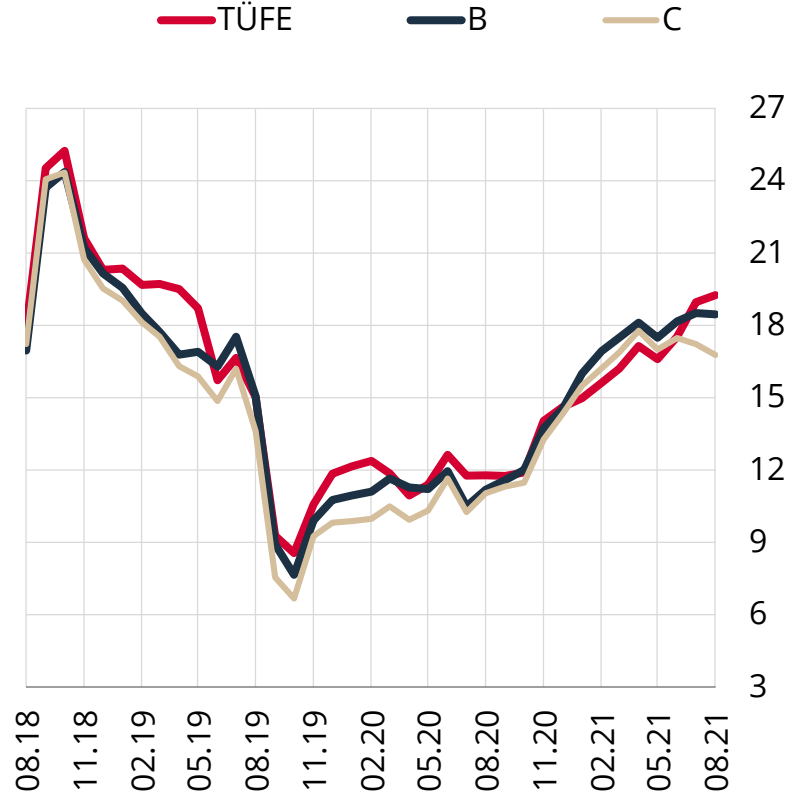
Son Gözlem: 27 Eylül 2021

Enflasyon

Ağustos ayında yıllık manşet enflasyon ağırlıklı olarak gıda fiyatları kaynaklı olmak üzere 0,30 puan artarak %19,25 olmuştur.

Bu dönemde, B ve C çekirdek göstergelerindeki yıllık enflasyon sırasıyla yüzde 18,46 ve 16,76 olmuştur.

TÜFE ve Çekirdek Enflasyon (Yıllık % Değişim)

Kaynak: TÜİK

Gözlem Tarihi: Ağustos 2021

Yıllık Tüketici Enflasyonuna Katkı (% Puan)

	Ocak 21	Şubat 21	Mart 21	Nisan 21	Mayıs 21	Haziran 21	Temmuz 21	Ağustos 21
TÜFE	14,97	15,61	16,19	17,14	16,59	17,53	18,95	19,25
Temel Mallar (Altın Dahil)	6,2	6,3	6,5	6,7	6,2	6,6	6,3	5,7
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	4,3	4,5	4,4	4,4	4,4	5,0	6,1	7,1
Alkollü İçecekler ve Tütün	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Enerji	1,0	1,1	1,5	2,1	2,0	2,0	2,6	2,5
Hizmet	3,4	3,5	3,7	3,8	3,9	3,9	3,9	3,9

Kaynak: TCMB, TÜİK

Gözlem Tarihi: Ağustos 2021

TÜFE Artışına En Yüksek Katkı Veren Ürün Grupları

Son dönemde belirli ürünlerdeki fiyat artışlarının tarihsel ortalamalarının üzerine çıktığı görülmektedir.

TÜFE Madde Grubu	Ağustos Ayı TÜFE Yıllık (%)	TÜFE 10 Yıllık Ortalama (%)	Katkı
Yiyecek Hizmetleri	23.75	12.49	1.15
Dizel Motorlu Araçlar	27.05	13.89	0.90
Kişisel Ulaştırma Araçlarının Yakıt Ve Yağları	21.31	7.23	0.82
Elektrik	29.15	10.77	0.79
Kapasitesi 1200-1699 CC Arasında Olan Benzinli Araçlar	26.92	14.17	0.78
Sebze (Patates Ve Bazı Yumru Bitkiler Hariç)	47.50	14.40	0.78
Taze Meyveler	33.47	12.00	0.74
Konutun Bakım Ve Onarımı İçin Malzemeler	46.18	12.62	0.70
Ekmek	26.13	11.88	0.60
Kümes Hayvanları Eti	62.77	7.99	0.59
Apartmentta Yaşayan Kiracı Tarafından Ödenen Gerçek Kira	10.22	7.75	0.56
Dana Eti	23.37	9.63	0.52
Diğer Katı Ve Sıvı Yağlar	55.86	12.64	0.51
Peynir	29.40	12.39	0.44
Kişisel Bakımda Kullanılan Diğer Aletler, Ürünler Ve Eşyalar	19.08	11.23	0.35
Şehir Gazı Ve Doğalgaz	19.49	10.59	0.35
Su (Şebeke Suyu)	13.52	8.09	0.33
Kişisel Ulaştırma Araçlarının Bakım Ve Onarımı	24.59	13.53	0.29
Diğer Fırın Ürünleri	21.13	11.14	0.28
Taze Süt	35.68	12.05	0.25
Telefon Ve Telefaks Hizmetleri	6.87	4.40	0.23
Yemek Odası Ve Oturma Odası Mobilyaları	23.12	10.92	0.23
Yumurta Ve Yumurta İle İlgili Ürünler	49.22	17.74	0.23
Ev İle İlgili Temizlik Malzemeleri	20.98	10.39	0.22

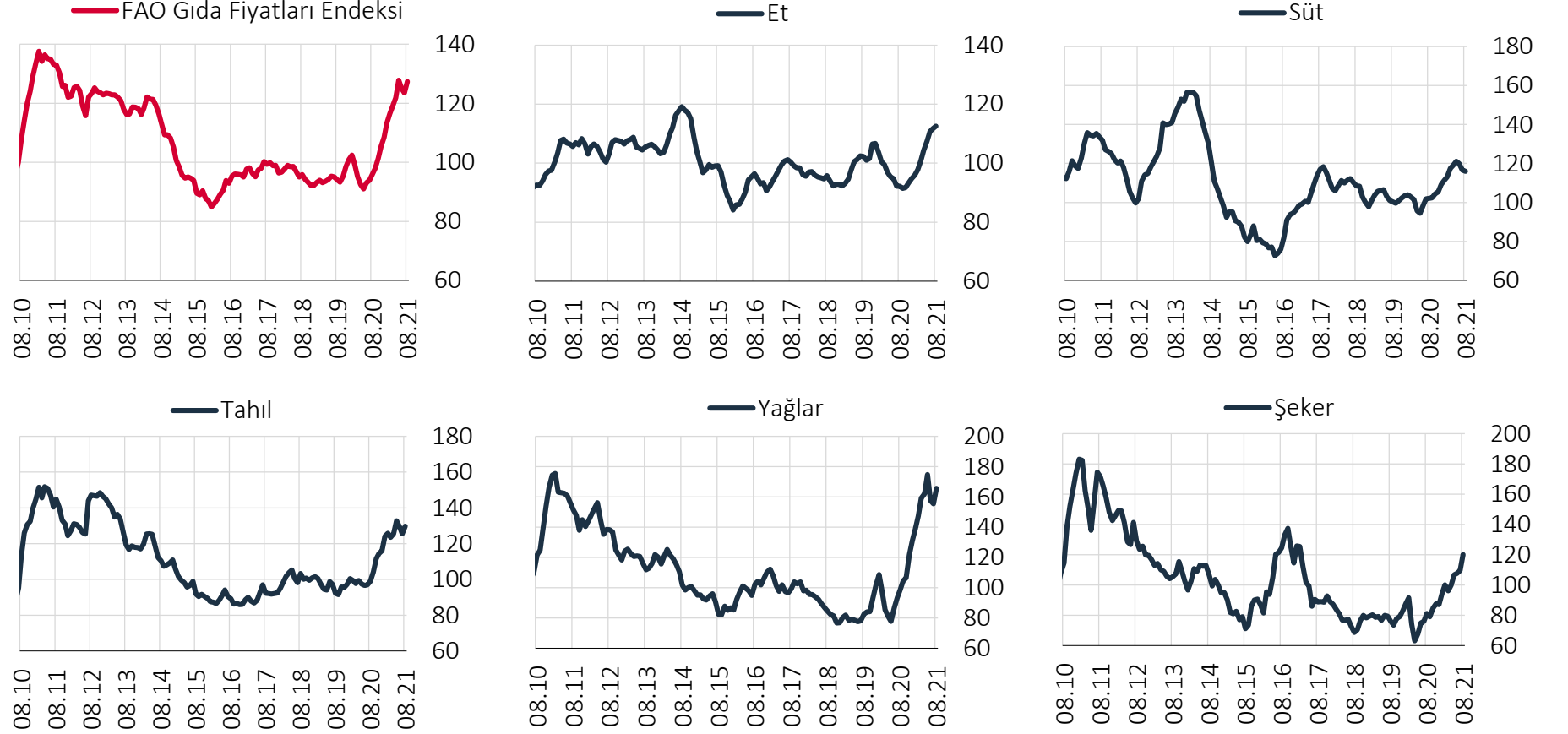
Kaynak: TCMB, TÜİK

Gözlem tarihi: Ağustos 2021

FAO Uluslararası Gıda Fiyatları (\$ Bazlı)

Temmuz ayında gerileyen uluslararası gıda fiyatları Ağustos ayında tekrar yükseliş kaydetmiştir.

FAO Uluslararası Gıda Fiyatları (2014-2016 =100, Dolar Bazında, Aylık)

Kaynak: FAO

Gözlem Tarihi: Ağustos 2021

FAO Uluslararası Gıda Fiyatları (Aylık, Yıllık % Değişim)

	FAO Gıda	Et	Süt Ürünleri	Tahıllar	Yağlar	Şeker
Aylık % Değişim (Ağustos)	3.1	0.7	-0.6	3.4	6.7	9.6
Yıllık % Değişim	32.9	22.0	13.6	31.1	67.9	48.1

Gıda Enflasyonu Ülke Karşılaştırması

Türkiye, tüketim sepeti içerisinde gıda ürünleri payının en yüksek olduğu ülkelerden biridir.

Gıda ve Alkolsüz İçecekler Sepet Ağırlığı ve Yıllık Enflasyonu (%)

Ülke Adı	Ağırlık	Haziran 2021	Temmuz 2021	Ağustos 2021	2018-2020 Ağustos Ayı Ortalaması	Sapma (% Puan)	Oransal Sapma (%)	Katkı (% Puan)
Polonya	27,77	2,00	3,10	3,90	4,10	-0,20	-4,88	1,08
Türkiye	25,94	19,99	24,92	29,00	16,83	12,17	72,33	7,52
Meksika	25,76	6,76	7,30	7,94	4,77	3,17	66,48	2,04
İspanya	23,62	1,08	1,71	1,90	1,73	0,17	9,76	0,45
Yunanistan	23,26	0,38	1,67	3,03	0,32	2,71	845,12	0,70
Arjantin	23,00	53,16	56,36	53,37	45,63	7,74	16,97	12,28
Portekiz	22,44	-0,15	0,61	0,61	1,04	-0,43	-41,46	0,14
İtalya	19,34	-0,56	0,09	0,76	1,37	-0,61	-44,45	0,15
Belçika	17,89	-1,23	-0,87	-0,34	2,29	-2,63	-114,82	-0,06
Fransa	15,78	-0,29	0,92	1,40	2,11	-0,72	-33,90	0,22
İsveç	14,60	-0,31	-0,27	0,33	2,52	-2,19	-86,98	0,05
Güney Kore	13,76	6,52	6,35	5,56	2,29	3,27	142,49	0,76
İsrail	13,49	1,77	1,65	1,54	1,03	0,51	49,74	0,21
Hollanda	12,92	-1,54	-0,88	0,10	2,06	-1,96	-95,20	0,01
Danimarka	12,87	-0,28	0,56	0,57	0,49	0,08	16,10	0,07
Kanada	11,28	0,65	0,98	2,59	1,94	0,65	33,32	0,29
Almanya	9,69	1,25	4,33	4,52	1,75	2,77	157,74	0,44
Birleşik Krallık	8,90	-0,60	-0,60	0,30	1,53	-1,23	-80,43	0,03
ABD	7,72	0,94	2,57	2,98	1,87	1,11	59,33	0,23

Son 3 yıllık ortalamadan
12,17 puan daha yüksek.
Yüzde 72,33 daha fazla.

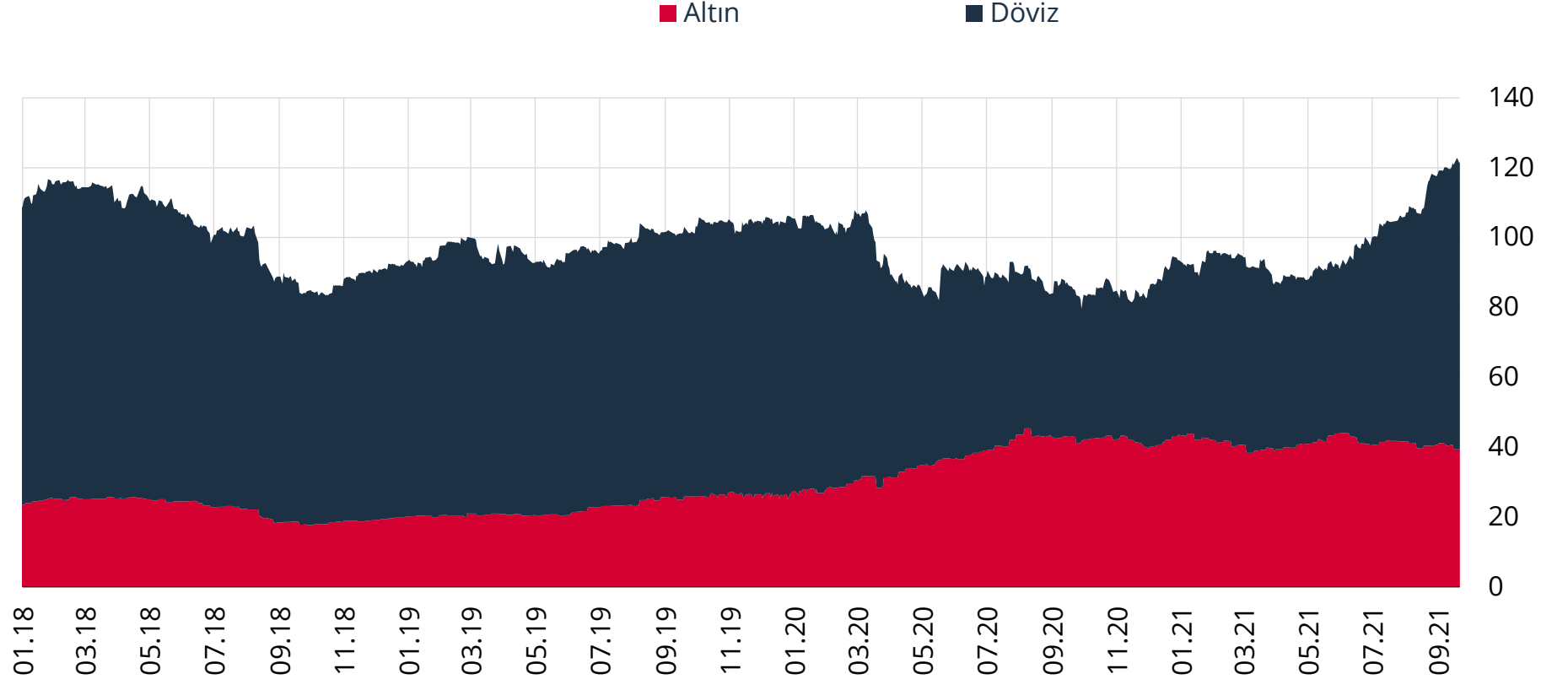
Kaynak: Eurostat, OECD, TÜİK

Gözlem Tarihi: Ağustos 2021

Rezervler

TCMB rezervleri son dönemde istikrar kazanmış olup güçlü bir artış eğilimi göstermektedir.

TCMB Rezervleri (Milyar USD)

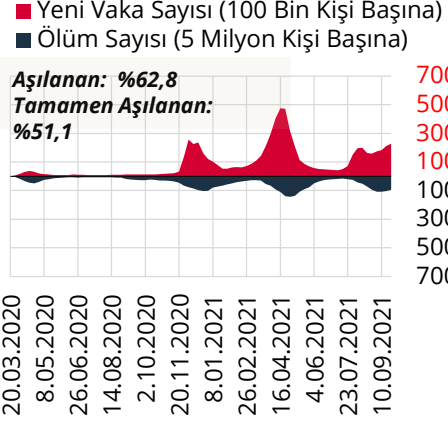
Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 23 Eylül 2021

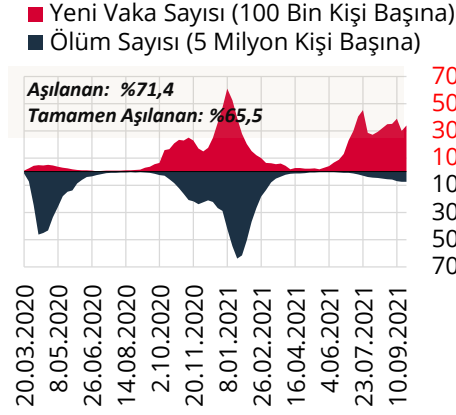
Salgının Seyri

Aşılama konusunda ilerleme kaydeden ülkelerde ölüm oranlarında düşüş görülmektedir.

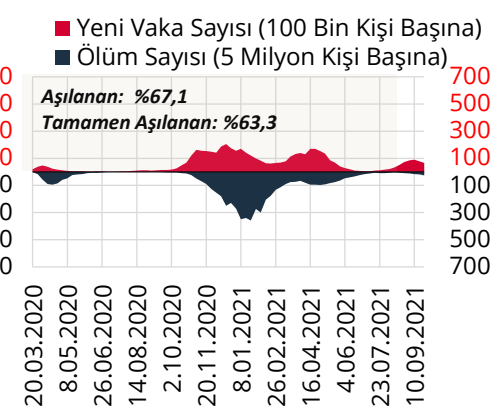
Türkiye

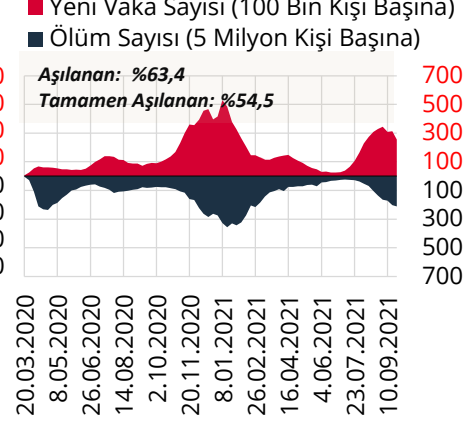
İngiltere

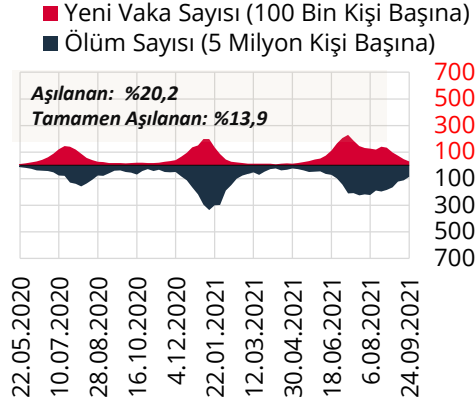
Almanya

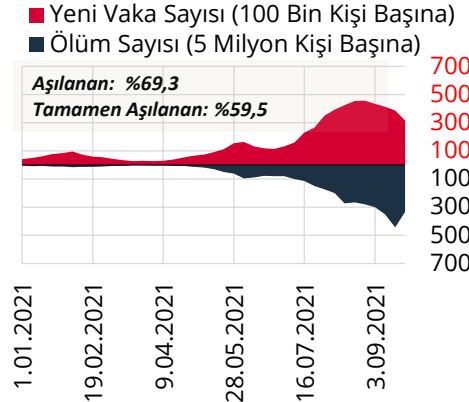
ABD

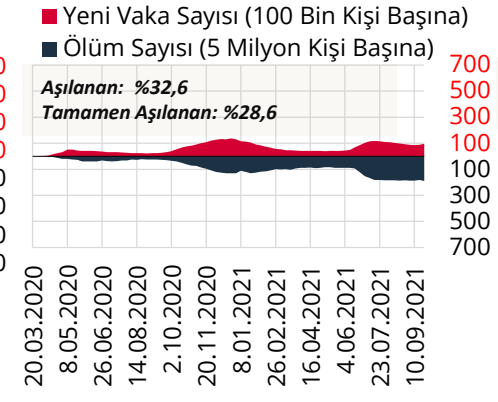
Güney Afrika

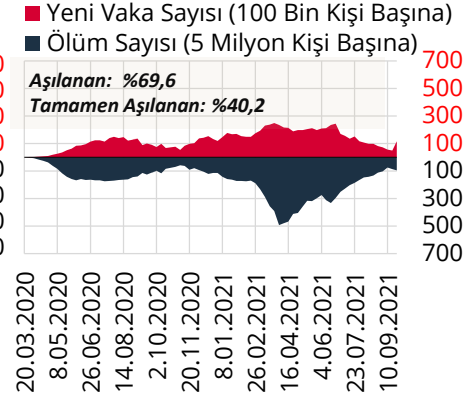
Malezya

Rusya

Brezilya

Kaynak: Ourworldindata

Gözlem Tarihi: 24 Eylül 2021

**TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI**

www.tcmb.gov.tr